

Кмить В. М.
Дмытрив Л. Б.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ГАРМОНИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ ФИСКАЛЬНЫХ СТИМУЛОВ С ПРАВИЛАМИ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Резюме

Исследованы составляющие компоненты процесса интернационализации и глобализации в мировом хозяйстве, доказана необходимость структурных процессов реформирования и гармонизации системы фискальных стимулов с правилами ЕС как индикатора фискальной интеграции в сообщество. Предложен пакет фискальных инструментов поддержки хозяйственной деятельности в странах Центрально-Восточной Европы. Обосновано, что, несмотря на положительные изменения в хозяйственной и производственной сферах с принятием Налогового кодекса Украины, фискальные инструменты производят незначительный эффект по сравнению с теми, которые применяются в странах ЕС.

Ключевые слова: государственная помощь, фискальные инструменты, налоговые льготы, зона свободной торговли между Украиной и ЕС.

Kmit V. M.
Dmytriv L. B.

Ivan Franko National University of Lviv

HARMONIZATION OF THE FISCAL INCENTIVES' SYSTEM WITH EU RULES

Summary

The components of the process of internationalization and globalization in the world economy, the necessity of structural reform and harmonization of fiscal incentives with EU rules as an indicator of fiscal integration in the community are investigated in this article. A package of fiscal tools to support economic activity in Central and Eastern Europe is suggested here. It is proved that, despite the positive developments in the economic and industrial areas of the Tax Code of Ukraine, fiscal instruments have a negligible effect compared to those applied in the EU.

Key words: state aid, fiscal instruments, tax incentives, free trade zone between Ukraine and the European Union.

УДК 336.717.061(477)

Кретов Д. Ю.

Одеський національний економічний університет

ПЕРИОДИЗАЦІЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

У статті розкрито особливості формування кредитного ринку в Україні. Запропоновано періодизацію розвитку кредитної діяльності вітчизняних банків. Досліджено кредитну діяльність банків упродовж кожного етапу. Проаналізовано вплив чинників, які прискорювали або сповільнювали розвиток кредитних відносин в Україні. Здійснено аналіз впливу фінансової глобалізації на кредитні операції національних банків.

Ключові слова: кредитна діяльність, кредит, фінансова глобалізація, кредитна експансія, ризик.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток економіки будь-якої країни залежить від ефективного та стабільного функціонування її банківської системи. При цьому кредитна діяльність як основний вид діяльності банків відіграє значну роль під впливом сучасних процесів фінансової глобалізації та макроекономічних чинників. Ліберальна політика з боку держави щодо регулювання банківського сектору призвела до значного притоку іноземного капіталу, що активізувало кредитну діяльність в Україні. За останні 15 років обсяги кредитів видані населенню збільшилися у десятки разів. Спочатку таке зростання стало важливим чинником, що стимулювало розвиток кредитних відносин в країні. Однак такий прискорений розвиток не був під контролем, що сприяло загостренню проблем рівноваги балансу між фінансовим і реальним секторами економіки та привело до кризи.

Сучасний розвиток кредитної діяльності України відбувається в умовах внутрішньої економічної та фінансової кризи, дефіциту кредитних ресурсів та підвищеному рівні ризику кредитних операцій. Це зумовлює необхідність дослідження процесу розвитку кредитних відносин в Україні та визначення головних чинників, які прискорювали або сповільнювали його. Тому актуальним є визначення та дослідження процесів становлення кредитної діяльності вітчизняних банків та чинників, які впливають на її розвиток упродовж останніх років.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні вчені досить багато уваги приділяють дослідженню розвитку кредитної діяльності банків. Динаміка та тенденції кредитування в Україні впродовж певного періоду були досліджені в працях вітчизняних вчених: О. Барановського, М. Бормотова, Н. Васюренка, Г. Миськів, Л. Кузнецової, І. Охрименко, Г. Поляка та інших.

Так, І. Охрименко виділяє вісім етапів розвитку кредитування в Україні, та головним фактором прискорення розвитку кредитної діяльності банків є вплив загальносвітових процесів фінансової глобалізації [1, с. 100].

Ми погоджуємося з думкою Л. Кузнецової, яка відмічає, що вирішення сучасних завдань зростання ролі кредитного ринку в українській економіці зумовлюють необхідність формування оптимальної стратегії управління кредитними ризиками як важливого засобу впливу банків на реальний сектор [2, с. 142].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне науковому доробку вчених, необхідно наголосити, що створення умов для динамічного розвитку кредитного ринку в Україні вимагає аналізу процесів його формування. Тому ми запропонували підходи до періодизації розвитку кредитної діяльності банків і чинників, що впливають на прискорення або сповільнення розвитку кредитних відносин в Україні.

Метою статті є періодизація розвитку кредитної діяльності банків України та аналіз відповідних етапів становлення вітчизняного кредитного ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кредитні відносини незалежної України розвивалися досить повільно, що було зумовлено низькими

макроекономічними показниками розвитку економіки країни, а також відсутністю правової бази та інституційної основи щодо їх формування та функціонування. Сучасний розвиток кредитної діяльності банків здійснюється в умовах невизначної інституційної організації кредитного ринку, асиметрії інформації, дефіциту кредитних ресурсів, а також підвищеного ризику здійснення кредитних операцій.

За останні десять років розвиток кредитування в Україні відбувається за двома різними сценаріями: швидке зростання в період «буму» кредитування (до фінансово-економічної кризи 2008 р.) та стрімке гальмування й подальша рецесія (під час і після кризи 2008 р.).

Далі наведемо сім етапів розвитку кредитної діяльності вітчизняних банків (див. рис. 1).

З наведеного рисунку видно, що з 1991 до 2015 рр. кредитування в Україні пройшло шлях від зародження до сталого розвитку, проте основні динамічні зміни в розвитку кредитної діяльності вітчизняних банків сталися за останні 15 років. Кожен з виділених етапів формувався під впливом спільних чинників, що сприяли або гальмували розвиток та становлення кредитних відносин.

Однією з головних причин цього був суттєвий вплив на сценарії і тенденції розвитку кредитної діяльності банків України, що зумовили процеси фінансової глобалізації [3, с. 75].

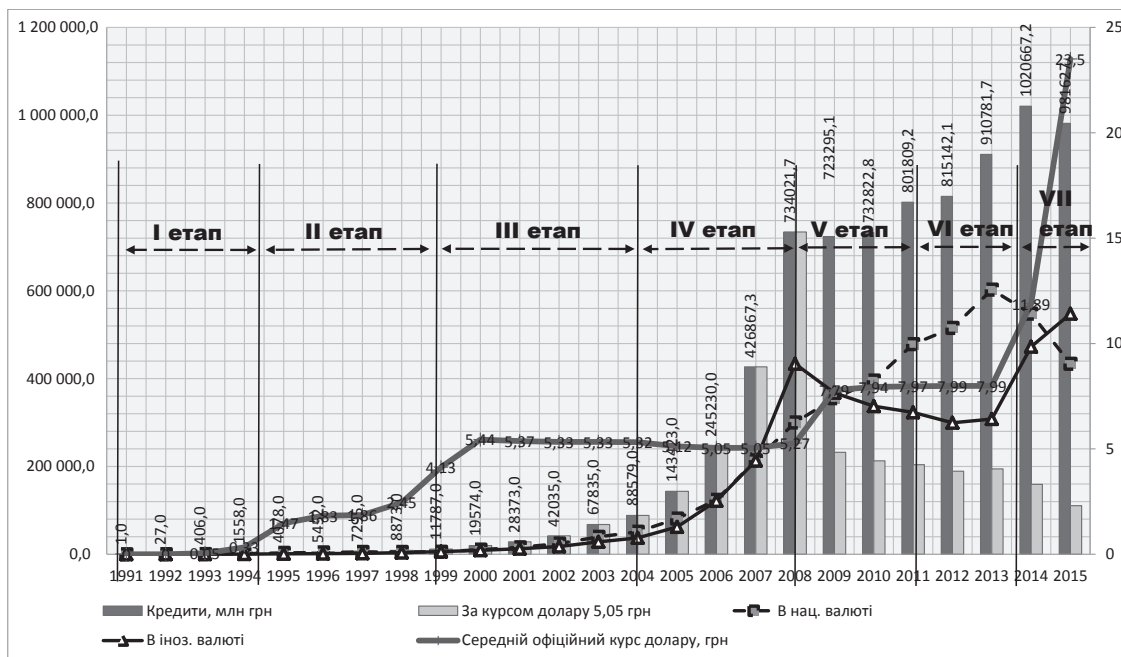

Рис. 1. Етапи розвитку кредитних відносин в Україні за 1991–2015 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [4; 5]

Таблиця 1

Динаміка основних показників кредитної діяльності 1991–1995 рр.

Рік	Кредити, надані банками		Надані у національній валюті			Надані у іноземній валюті		
	Обсяг, млн грн	Темпи зростання, %	Обсяг, млн грн	Частка у % до кредитів	Темпи зростання, %	Обсяг, млн грн	Частка у % до кредитів	Темпи зростання, %
1991	1,0	–	0,03	0,03	–	0,97	0,97	–
1992	27,0	2 683,5	3	11,1	0,0	24	88,9	–11,1
1993	406,0	1 403,7	21	5,2	–53,4	385	94,8	6,7
1994	1 558,0	283,7	359	23,0	345,5	1 199	77,0	–18,8
1995	4 078,0	161,7	1 049	25,7	11,6	3 029	74,3	–3,5

Джерело: побудовано автором на основі [4; 5]

Далі розглянемо період 1991–1995 рр. з точки зору інституційної структури кредитної діяльності банків та її кількісних параметрів.

Перший етап (1991 – I півріччя 1995 рр.) – формування кредитних відносин. Цей етап розпочався разом із проголошенням незалежності України, якій у спадок від СРСР залишилась командно-адміністративна система управління економікою та кризовий стан народного господарства.

Для цього етапу характерним було зародження та становлення кредитних відносин, яке відбувалося у відсутності нормативної законодавчої бази та національної грошової одиниці [6]. При цьому темпи зростання кредитної діяльності збільшувалися щорічно (див. табл. 1).

Аналізуючи дані табл. 1, на кінець 1991 р. обсяги наданих позичок становили майже 1 млн грн, а в 1995 р. цей показник вже складав 4 078 млн грн.

Зазначимо, що у березні 1991 р. було прийнято Закон України «Про банки та банківську діяльність», у якому встановили юридичне трактування кредитних операцій, загальні норми стосовно інституту захисту прав та інтересів кредиторів, забезпечення стабільності банківської системи [7].

З 1993 р. відбувається розвиток міжбанківського кредитування. Так як було розпочато роботу системи електронних платежів, з'явилася можливість досить швидко проводити міжбанківські кредитні операції як на регіональному, так і на міжрегіональному рівнях.

Водночас чинне законодавство та норми регулювання були новими й мали багато розбіжностей і недоліків, що привело до стихійного розвитку кредитної діяльності вітчизняних банків, не враховуючи відповідних кредитних ризиків, і, як результат, криза 1994–1995 рр.

Рівень неповернених позичок в цей період досягнув позначки в майже чверть від усіх наданих кредитів, що на той момент перевищувало весь капітал усіх вітчизняних банків.

Другий етап (I півріччя 1995–1999 рр.) – етап становлення кредитних відносин. Початок цього етапу характеризувався кризою у банківському секторі. Відсутність відповідної практики списання безнадійної заборгованості, в якій не зазначалися чітко визначені джерела покриття, спричинила появу розбіжностей між реальним капіталом і розміром капіталу, який був зображений у фінансовій звітності банків. Тому іноземні інвестори не могли довіряти фінансовій звітності банків і почали обмежувати кредитування. Все це

привело до зниження темпів зростання кредитування (див. табл. 2).

Дані табл. 2 свідчать про зниження темпів зростання обсягів кредитування менш ніж до 30% у період з 1996–1999 рр.

У 1995 р. Національним банком України було прийнято Положення «Про кредитування», в якому визначали правові основи надання, використання і повернення кредитів, а також особливості регулювання кредитних відносин [8].

Криза банківського сектора продемонструвала необхідність розробки відповідного законодавства щодо регулювання ризиків кредитної діяльності. Тому в 1996 р. був прийнятий Закон «Про оподаткування прибутку підприємств», який вніс суттєві зміни в процес розвитку кредитної діяльності банків [9]. Згідно з цим законом, було дозволено створення банками страхового резерву за допомогою валових витрат, що надавало значну пільгу банкам під час сплати цього податку. Це привело до збільшення загального обсягу резервів банків за кредитними операціями. Так, у 1996 р. обсяг резервів становив 41 млн грн, а в 1999 р. цей показник збільшився до 726 млн грн.

При цьому рівень достатності резервів становив 4,35%, оптимальне значення цього показника – від 0,9 до 5% (див. табл. 2) [4].

Зважаючи на ухвалення законодавства з урахуванням ризиків кредитної діяльності та низки інших ефективних заходів з боку держави, банківський сектор наприкінці 1999 р. вийшов з кризового становища та почав активне відновлення кредитування.

Третій етап (2000–2004 рр.) – етап активізації розвитку кредитних відносин. Він характеризується прискореним розвитком кредитних послуг, що відбувався під впливом загальносвітових процесів фінансової глобалізації. У результаті ліквідації економічних бар'єрів та відсутності чіткого регулювання з боку держави банківська система країни стала відкритою до притоку іноземного капіталу та посилення його впливу на неї в цілому.

Як видно з табл. 2, темпи зростання кредитування на кінець 2003 р. сягнули 61,4%. Серед основних чинників, що сприяли зростанню обсягів кредитної діяльності у цей період, можна виділити такі: перевищення вітчизняних ставок за кредитами ставок за кордоном, що привернуло увагу іноземних банків щодо розміщення свого капіталу на кредитному ринку України; прийняття у 2003 р. Закону «Про іпотеку», який регулює взаємозв'язки між банківськими установами та позичальниками у сфері іпотечного креди-

Таблиця 2

Динаміка основних показників кредитної діяльності 1996–2004 рр.

Етап	Рік	Кредити, надані банком			Резерви кредитних операцій	Коефіцієнт достатності резервів кредитних операцій	Прострочені кредити
		Обсяг, млн грн	Темпи зростання, %	Частка у % до активів	Обсяг, млн грн		Частка у % до кредитів
II	1996	5 452	33,7	24,8	41	0,8	-
	1997	7 295	33,8	28,8	77	1,1	-
	1998	8 873	21,6	42,3	220	2,5	-
	1999	11 787	32,8	51,5	726	6,2	-
III	2000	19 574	49,1	66,1	2 336	11,9	13,7
	2001	28 373	55,9	45	2 963	10,4	6,6
	2002	42 035	62	48,2	3 575	8,5	5
	2003	67 835	64,3	61,4	4 631	6,8	3,7
	2004	88 579	62,6	30,6	6 367	7,2	3,6

Джерело: побудовано автором на основі [4; 5]

тування [10]; прийняття нових спеціальних програм і розширення видів іпотечного та цільового споживчого кредитування; скасування Національним банком України у 2003 р. заборони надання фізичним особам кредитів в іноземній валюті.

Останнє, у свою чергу, сприяло розвитку валютних іпотечних та споживчих кредитів, ставки за якими були привабливішими, що прискорило зростання попиту на них. Питома вага кредитів в іноземній валюті у 2004 р. становила 42,2% в загальному їх обсязі.

При цьому частка кредитів в активах за період 2000–2004 рр. зросла з 49,1 до 62,6%, що свідчить про становлення кредитної політики банку більш агресивною та направленою, насамперед, на збільшення обсягів кредитування. Як свідчать дані табл. 2, обсяги резервів за кредитними операціями у 2002 р. становили 5%, що говорить про незначний ризик кредитної діяльності банків. Частка прострочених кредитів, показник якої за нормою не повинен перевищувати 10%, також скоротилася з 13,7 до 3,6%, що вказує на покращення якості кредитного портфеля банків [4].

У цілому ж у цей період в Україні відбулася активізація кредитних відносин банків між юридичними і фізичними особами, що сприяло наповненню кредитного ринку країни дешевими грошовими ресурсами ззовні під впливом процесів фінансової глобалізації. При цьому ліберальна політика регулювання банківського сектору з боку держави привела до поступового збільшення впливу іноземного капіталу.

Четвертий етап (2005 – I півріччя 2008 рр.) – пік розвитку кредитної діяльності вітчизняних банків. Цей етап характеризувався кредитним бумом у банківському секторі, зумовлений, у першу чергу, кредитною експансією іноземних банків у результаті впливу глобалізаційних процесів. Це привело до того, що за період 2005–2008 рр. кількість банків з іноземним капіталом зросла більше ніж у 2 рази – з 23 до 53 установ. При цьому їх частка у 2008 р. становила майже третину, або 29% від загальної кількості установ, що говорить про експансію з боку іноземного капіталу в банківському секторі країни [4]. Тому банківська система країни стала відкритою до притоку іноземного капіталу та вкрай уразливою до кризових явищ.

Так, під впливом фінансової глобалізації ставки за кредитами в іноземній валюті знизилися порів-

няно зі ставками в національній, що привело до зростання залежності вітчизняного банківського сектору від іноземного фінансування, і, як наслідок, збільшення питомої ваги кредитів в іноземній валюті. У 2007 р. питома вага кредитів в іноземній валюті фактично зрівнялася з обсягами в національній, а в 2008 р. вже перевищувала її та становила 59,1% [5].

Обсяг проблемних кредитів збільшився у більше, ніж 4 рази у 2008 р. порівняно з показником 2007 р., що свідчить про негативний вплив з боку фінансової глобалізації. При цьому частка простроченої заборгованості становила 2,3%, це більше на 1,2 в.п. порівняно з показником 2007 р., що свідчить про початок погіршення якості кредитного портфеля (див. табл. 3).

Аналізуючи дані табл. 3, обсяги кредитування збільшувалися на понад 60% щорічно. Обсяг кредитів у 2008 р. перевищував показник 2005 р. майже у 5 разів, та становив 734 021,7 млн грн. Частка кредитів в активах банків сягнула 75,4%, що говорить про проведення банками агресивної кредитної політики.

При цьому рівень кредитування домашніх господарств збільшився та досягнув позначки 35,6% у 2008 р. від загального обсягу кредитів. У першу чергу, найбільші обсяги зазначені в іпотечному та споживчому кредитуванні. Темпи зростання споживчого кредитування в 2007 р. становили 96,8%, а іпотечного порівняно з показником минулих років зросли більш ніж у 2 рази.

Запозичивши велику кількість дешевих кредитних ресурсів та проводячи спекулятивні операції, банківський сектор досягнув свого піку розвитку в середині 2008 р. Прибуток від кредитних операцій почав зменшуватися, а банки, бажаючи отримувати його в такому ж обсязі, як і раніше, розвернули спекулятивну діяльність, що значно погіршило якість загального кредитного портфеля. При цьому були суттєво порушені межі кредиту, в першу чергу, якісні. Кредитуючи населення, банки нехтували досконалою перевіркою реального доходу позичальника, його кредитною історією і взагалі його спроможністю виплачувати такий кредит.

П'ятий етап (II півріччя 2008–2011 рр.) – кризовий. Цей етап характеризувався впливом світової фінансово-економічної кризи на кредитну діяльність вітчизняних банків. У процесі розповсюдження кризи материнські іноземні банки

Таблиця 3

Динаміка основних показників кредитної діяльності банків за 2005–2015 рр.

Етап	Рік	Кредити, надані банком			Резерви кредитних операцій	Коефіцієнт достатності резервів кредитних операцій	Прострочені кредити
		Обсяг, млн грн	Темпи зростання, %	Частка у % до активів	Обсяг, млн грн		Частка у % до кредитів
IV	2005	143 423	61,9	64,3	8 328	5,8	2,4
	2006	245 230	71	69,5	12 246	5	1,6
	2007	426 867	74,1	69	18 477	4,3	1,3
	2008	734 022	72	75,4	44 502	6,1	2,3
V	2009	723 295	-1,5	72,2	122 433	16,9	9,4
	2010	732 823	1,3	67,2	148 839	20,3	11,2
	2011	801 809	9,4	66,2	157 907	19,7	9,6
VI	2012	815 142	1,7	64,3	141 319	17,3	8,9
	2013	910 782	11,7	64,7	1 678 411	18,4	7,7
	2014	1 020 667	12,1	67,1	192 815	18,9	13,5
VII	2015	981 627	-3,8	62,5	226 754	23,1	22,1

Джерело: побудовано автором на основі [4; 5]

почали акумуляцію своїх фінансових ресурсів, що привело до масового відтоку іноземного капіталу з країн, де вони їх розміщували. Така ситуація зумовила значний дефіцит кредитних ресурсів в українському банківському секторі, необхідність яких в той момент була дуже великою.

Як видно з табл. 3, у 2009 р. темпи зростання кредитування значно знизилися, і показник став з від'ємним значенням. Порівняно з докризовими показниками 2008 р. темп зростання кредитів, наданих банками, зменшився на 73,42%, а загальний обсяг на початку 2009 р. становив 723 295,1 грн [4].

Ослаблені вітчизняні банки не могли виправити ситуацію, бо, маючи мінімальні резерви та неякісний кредитний портфель, почали масово банкрутувати та зазнавати збитків. При цьому відтік іноземного капіталу, що спровокував кризу в банківському секторі, суттєво вплинув й на загальне погіршення економічної ситуації в країні. Адже реальний сектор економіки відчував значну нестачу капіталу, який був потрібен для стабілізації економічної ситуації. У результаті національна валюта почала знецінюватися, і банки, які брали кредитні ресурси за одним валютним курсом, мусили їх повертати вже за іншим, більш вищим, що ще більш поглиблювало кризу в банківському секторі. Так, беручи до уваги рівень інфляції в країні, реальний обсяг позичок в країні на той момент становив 452 059,4 млн грн, тобто зменшився на 37,5%.

Фактично банками було призупинене кредитування, намагаючись стабілізувати кризову ситуацію, яка склалася в банківському секторі. Також це було зумовлено швидким зростанням обсягів резервів за кредитними операціями. Так, обсяг резервів у 2009 р. порівняно з показником 2008 р. зріс більше ніж у 2,5 рази, а коефіцієнт достатності резервів збільшився з 5,6 до 16,9% у 2009 р., що перевищує оптимальне значення цього показника більше ніж у 3 рази. При цьому частка простроченої заборгованості зросла з 2,3 до 9,4% від загального обсягу кредитів.

Шостий етап (2012 – I півріччя 2014 рр.) – посткризовий. Цей етап характеризувався поступовим відновленням кредитування, високими відсотковими ставками, а також значними темпами зростання споживчого кредитування. Але головна проблема полягала в тому, що таке кредитування

нік не стимулювало реальний сектор економіки, а майже всі отримані кредитні ресурси направлялися на споживання населенням. У 2013 р. темпи зростання кредитного портфеля вже становили 11,73%, а у 2014 р. – 12,06%. При цьому ставки за кредитами були вкрай високими, що зумовлювала висока ризикованість кредитних операцій, яка зберігалася у цей період.

Сьомий етап (II півріччя 2014 р. – до сьогодні) – нова криза кредитних відносин. Цей етап характеризується новою кризою у банківському секторі, зумовленою політичними подіями в країні. Темпи зростання кредитування ставали показниками з від'ємним значенням, як і фінансовий результат діяльності банків. Обсяг збитків банківської системи становив рекордні 66,6 млрд грн, а загальна кількість банків скоротилася зі 163 до 117 установ, або більше ніж на чверть від загальної кількості у 2014 р. При цьому відбувалося зменшення загального обсягу кредитів до 981,6 млрд грн. У результаті такого спаду головний монетарний регулятор країни почав активні дії щодо стабілізації становища у банківській системі.

Висновки. Проведений аналіз розвитку кредитної діяльності банків України з моменту створення її банківської системи до сьогодні дає змогу визначити сім етапів його розвитку. Основні та найсуттєвіші зрушення в обсягах, структурі та якості кредитування відбувалися під впливом процесів фінансової глобалізації. Протягом останніх 15 років вони мали як висхідний тренд у 2000–2008 рр., що характеризувався загальною ліберальною політикою банків і, крім розширення обсягів кредитування, сприяв накопиченню ризиків, так і тренд кредитної стагнації, починаючи з 2008 р., що виявилася у поверненні банків до традиційно консервативної політики та зменшенням темпів розвитку кредитування населення, особливо у сегменті довгострокового інвестиційного кредитування на тлі зростання заборгованості за кредитами фізичних осіб. Сьогодні, в період кризи економіки та банківської системи, особливо увагу слід приділити розробці та впровадженню раціональної та ефективної політики з боку держави щодо підтримки та розвитку кредитної діяльності банків, запровадження і використання нових стандартів та нормативів її здійснення, задля стимулювання розвитку економіки та прискорення її виходу з кризи.

Список літератури:

1. Охрименко І. Трансформаційні зрушення у кредитуванні в умовах фінансової глобалізації / І. Охрименко // Банківська справа. – 2013. – № 8 – С. 99–110.
2. Кузнецова Л. Інноваційні фінансові інструменти захисту банків від ризиків на кредитному ринку / Л. Кузнецова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки» – 2015. – № 15 – С. 142–145.
3. Дзюблук О. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів: [монографія] / О. Дзюблук. – Тернопіль: Вектор, 2012. – 462 с.
4. Основні показники діяльності банків України // НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>
6. Миськів Г. Дослідження етапів становлення кредитного ринку України / Г. Миськів // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2014. – № 26. – С. 67–72.
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
8. Про кредитування: Положення Національного банку України від 28 вересня 1995 р. № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0246500-95>
9. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28 грудня 1994 р. № 334/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/334/94-%D0%B2%D1%80>
10. Про іпотеку: Закон України від 5 червня 2003 р. № 898-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/898-15>

Кретов Д. Ю.

Одесский национальный экономический университет

ПЕРИОДИЗАЦИЯ КРЕДИТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВ УКРАИНЫ

Резюме

В статье раскрыты особенности формирования кредитного рынка в Украине. Предложено периодизацию развития кредитной деятельности отечественных банков. Исследовано кредитную деятельность банков в течение каждого этапа. Проанализировано влияние факторов, которые ускоряли или замедляли развитие кредитных отношений в Украине. Осуществлен анализ влияния финансовой глобализации на кредитные операции национальных банков.

Ключевые слова: кредитная деятельность, кредит, финансовая глобализация, кредитная экспансия, риск.

Kretov D. Y.

Odessa National Economic University

THE CREDIT ACTIVITY PERIODISATION OF THE BANKS OF UKRAINE

Summary

In the article has been disclosed the formation features of the credit market in Ukraine; suggested the periodization of the development of the domestic banks credit activity; researched the credit activity of banks in each stage; analyzed the influence of factors that accelerate or slow down the development of the credit relations in Ukraine; implemented the analysis of the financial globalization influence on credit operations of national banks.

Key words: credit activity, credit relationships, financial globalization, credit expansion, credit risk.

УДК 336.71(477)

Кудряк Ю. В.

Барилюк І. В.

Пайтра Н. Г.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ОЦІНЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано показники розвитку банківської системи України у період 2009–2015 рр. Розглянуто структуру фінансових ресурсів банків, якість кредитної політики, рентабельність власного капіталу та активи банків. Визначено основні диспропорції у розвитку вітчизняного банківського бізнесу та ключові напрями монетарного регулювання.

Ключові слова: банк, кредит, депозит, рентабельність власного капіталу, рентабельність активів.

Постановка проблеми. За показником надійності українські банки визнано найгіршими у світі – 140-те місце з 144 країн. За даними Всесвітнього економічного форуму (далі – WEF), в загальному рейтингу конкурентоспроможності Україна посіла 79-те місце з 140 країн, при цьому найслабшою ланкою виявився рейтинг надійності банків, згідно з яким Україна перебуває на останньому місці. Отже, необхідним є пошук та впровадження ефективного монетарного регулювання НБУ діяльності банків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективності функціонування банківських установ розкрито у працях зарубіжних науковців: Г. Габарда, Е. Гілла, Дж. Кемпбелла, П. Роуза, Д. Сінкі та інших. Значний внесок у розвиток досліджень цієї тематики зробили М. Алексєєнко, З. Васильченко, О. Дзюблук, В. Міщенко, А. Мороз, С. Науменкова, М. Савлук, Л. Примостка, Т. Смовженко та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Етап реформування банківської системи України обґрунтований вимогами часу з метою забезпечення її фінансової стабільності й ефективної євроінтеграції.

Метою статті є оцінення основних показників ефективності розвитку банківської системи України впродовж 2009–2015 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для подолання кризових явищ і стимулювання макроекономічного розвитку в сучасних умовах необхідно є мобілізація зусиль окремих банків і регуляторів банківської діяльності для забезпе-

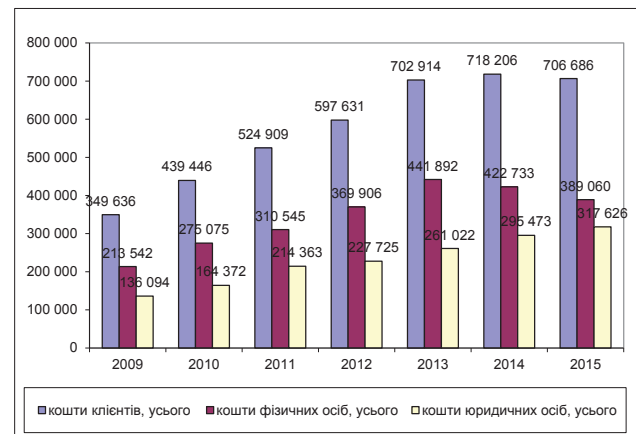

Рис. 1. Динаміка депозитів банків у розрізі вкладників у 2008–2015 рр. (млн грн.)

Джерело: побудовано автором на основі даних НБУ